

RISĀLATUL HUQŪQ
TRAKTAT O PRAWACH

RISĀLATUL HUQŪQ
TRAKTAT O PRAWACH

Imām ‘Alī ibn Husejn Zejn al-‘Ābidīn (pokój z nim)

Tłumaczenie polskie: Aaliyah Zehra
Korekta: Arkadiusz Miernik

Stowarzyszenie Jedności Muzułmańskiej
Warszawa 2011

Copyright © Stowarzyszenie Jedności Muzułmańskiej

Wydawca

Stowarzyszenie Jedności Muzułmańskiej
Instytut Muzułmański
www.shiapoland.com

opieka redakcyjna i korekta
Arkadiusz Miernik

projekt strony tytułowej i okładki
Rafał Berger
skład komputerowy
Justyna Romecka

Copyright © for the translation by Arkadiusz Miernik

Książkę wydano dzięki pomocy
Orison Charitable Trust
P.O. BOX 704, Harrow, Middlesex HA2 7BB, U.K.

ISBN 978-83-921662-7-6

Słowo od Wydawcy

Imam Zejn al-Abdin (a), znany także pod imieniem Sadżdżad, jest czwartym z kolei, po Imamach Alim, Hassanie i Husajnie (a) następcą Proroka Muhammada (s). Po męczeńskiej śmierci swojego ojca Imama Husajna (a) w Karbali to właśnie on, pomimo tego, że został uwięziony, stał się dla szyitów przywódcą społeczności muzułmańskiej. Imam, jak wszyscy Imamowie Drogi Prawdy, był człowiekiem ogromnej wiary i odwagi. Kiedy dostał się do niewoli, wygłosił płomienne przemówienie, w którym wykazał uzurpację i despotyczność panowania Omajjadów. Przez cały okres przebywania w niewoli wygłosił wiele przemówień, w których nie ukrywał swoich poglądów, szerzył wiarę muzułmańską i wykładał muzułmańskie prawo. Głosił prawdę o Ludziach Domu, nie wahał się wspominać męczeńskiej śmierci swojego ojca, czym doprowadzał do wściekłości wielu stronników panującej władzy. Po odzyskaniu wolności osiadł w Medynie, gdzie poświęcił się nauczaniu teologii muzułmańskiej. Przez 35 lat swojej działalności wychował wielu wspaniałych uczniów, dla których najważniejszym celem w życiu był Islam. To dzięki niemu społeczność szyicka stała się znaczącą grupą w świecie Islamu, a szyickie poglądy docierały do coraz większej rzeszy wiernych. Imam Sadżdżad (a) jest m.in. autorem zbioru modlitw zatytułowanym „Sahifeje Sadżdżadije”.

„Traktat o prawach” nie został napisany ręką Imama, było to przemówienie przekazane przez świadków, dlatego też istnieje w dwóch nieznacznie różniących się od siebie wersjach. Jedna została przekazana w księdze „Tuḥaf al-'Uqūl” - autorstwa Szejcha Abū Muhammada al-Ḥasana ibn 'Alī Ibn Szu'ba al-Harrāniego. Druga wersja została przekazana przez Abū Dża'fara Muhammada ibn 'Alī ibn al-Husejna ibn Bāba'ajha al-Qummiego, znanego jako Szejjch Sadūq w trzech jego książkach: „Al-Chisāl”, „Al-'Āmālī” oraz „Man La Jahzuruhu al-Faqīh”.

Harrāni i Sadūq byli sobie współcześni, żyli w IV wieku Hidżry. Obydwie wersje „Traktatu” zostały zawarte w wielkim encyklopedycznym zbiorze „Bihār al-Anlār”, którego autorem był 'Allamah Madżlisī (zm. 1110 A.H.).

Podstawą niniejszego tłumaczenia jest wersja Harraniego. Pomimo tego, że wersja Saduqa różni się nieznacznie, różnice te zostały uwzględnione w przypisach.

Oryginał nie zawiera nagłówków ani tytułów.

Traktat w sposób wręcz filozoficzny przedstawia w zwierciadle paradoksu prawa traktowane jako obowiązki. Wypełnienie obowiązku przez jedną

stronę jest gwarantem poszanowania prawa strony drugiej.

Obok „Konstytucji Medyny” oraz listu Imama Alego do Malika Asztara w Nahdżul Balagha, „Traktat o prawach” Imama Sadżdżada to jeden z najważniejszych dokumentów teorii praw człowieka w Islamie. Jest także dowodem na to, że społeczność szyicka bardzo szybko zaczęła kodyfikować prawo muzułmańskie oparte na Koranie i sunnie.

Traktat, co dla dzisiejszego czytelnika nie zajmującego się historią Islamu, może okazać się dość kontrowersyjne, porusza m.in. kwestie niewolnictwa.

Przypomnijmy zatem krótko, jak Islam zareagował na niewolnictwo i jak odniósł się do tego Imam Sadżdżad:

- Islam zastał niewolnictwo jako panującą normę społeczną tak mocno zakorzenioną, że nie sposób było znieść ją od razu,

- Islam wprowadził system stopniowego wykorzenia niewolnictwa poprzez zachęcanie do uwalniania niewolników oraz podwyższenie ich statusu z czyjejś własności i niepełnoprawnej istoty ludzkiej do statusu przypominającego bardziej służących niż niewolników, w zachodnim rozumieniu tego słowa. Islamski nakaz traktowania niewolników jak równych sobie, zawarty między innymi w „Traktacie”, doprowadził więc do stopniowego zaniku całej instytucji niewolnictwa.

Stowarzyszenie Jedności Muzułmańskiej i Orison Charitable Trust oddają w ręce polskiego czytelnika „Traktat o prawach” nie tylko z tego powodu, że jest to ciekawe dzieło filozoficzno-prawne, ale również dlatego, że w wymiarze teologicznym tekst ten jest kwintesencją monoteizmu, który opiera się na dwóch fundamentalnych zasadach:

1. Miłość do Jedyne Boga.

Miłość bezwarunkowa, gdzie winniśmy Mu posłuszeństwo, szacunek, oddawanie należnej czci oraz wdzięczność za całe dzieło stworzenia. On jest Miłosierny, Litościwy i nie ma większej mocy niż moc Boga.

2. Miłość do człowieka.

Miłość uwarunkowana wiarą w Boga. Szacunek dla siebie i innych jest obowiązkiem religijnym. Czynienie dobra wobec ludzi jest obowiązkiem wspólnym wszystkich wiernych - to jedno z najważniejszych praw, jakie dał nam Wszchemocny Bóg.

O tych dwóch zasadach w swoim wykładzie o prawach opowiedział nam właśnie Imam Zejn al-Abdin (a).

Rafał Berger
SJM

WPROWADZENIE

Wiedz - niech Bóg będzie dla ciebie miłosierny - że Bóg ustanowił pewne prawa, które towarzyszą ci w każdym twoim ruchu i bezruchu, w każdym miejscu, w którym przebywasz, w każdej kończynie, którą poruszasz i każdym narzędziu, którego używasz. Niektóre z tych praw mają większe znaczenie od innych.

Największym z nich jest prawo, które sam Bóg posiada nad tobą; jest ono korzeniem wszystkich praw, ponieważ wszystkie one z niego wyrastają. Następnie Bóg ustanowił prawa, które mają przed tobą różne twoje części ciała, od głowy po stopy. Dał więc prawa twoim oczom, uszom, językowi, rąkom, stopom, żołądkowi i twoim narządom płciowym – tym częściom ciała, które obejmują wszystkie twoje czynności.

Następnie Wszechmogący Bóg ustanowił prawa, jakie mają przed tobą twoje czyny – twoje modlitwy, post, jałmużna, ofiara i inne akty czci. Po nich następują prawa, które posiadają przed tobą inne osoby, pośród których najważniejszymi są prawa twoich zwierzchników, osób tobie podlegających i twoich krewnych. Każda z tych trzech grup posiada szereg praw.

Na prawa twoich zwierzchników składają się prawa osoby sprawującej władzę, nauczyciela i pana.

Na prawa osób podlegających tobie składają się prawa podwładnych, prawa uczniów i prawa żon oraz niewolników.

Praw twoich krewnych jest wiele, zależnie od bliskości waszych więzów. Najważniejszym z nich jest prawo twojej matki, potem twojego ojca, potem twoich dzieci, potem twojego brata, następnie pozostałych krewnych według stopnia waszego pokrewieństwa - najpierw bliższy, potem dalszy.

Później następują prawa: twojego byłego pana, który dał ci wolność, niewolników, którym ty zwróciłeś wolność, potem prawo twojego dobroczyńcy; muezina, który wzywa cię do modlitwy oraz imama, który jej przewodzi; twoich towarzyszy, sąsiada, przyjaciela, współnika. Następnym jest prawo, które ma przed tobą twój majątek, prawo twojego dłużnika, wierzyciela i współpracownika; oraz prawo osoby, która wnosi pozew przeciwko tobie i osoby, przeciw której ty wnosisz zażalenie.

W następnej kolejności jest prawo osoby, która zasięga twojej porady i osoby, która doradza tobie; osoby starszej od ciebie oraz młodszej; tej, która prosi ciebie o pomoc oraz tej, którą ty prosisz o pomoc.

Potem następuje prawo tego, którego skrzywdziłeś słowami lub czynami i tego, który przyniósł ci radość, w słowach lub czynach, celowo bądź nieświadomie.

Następnie prawo twoich braci w wierze i tych, którzy znajdują się pod ochroną Islamu (Ahlul dhimma); i pozostałe prawa obowiązujące w różnych sytuacjach i okolicznościach.

Błogosławiona jest zatem osoba, której Bóg pomaga wypełnić wszystkie prawa, będące dla niej tak obowiązkiem, jak i źródłem sukcesu.

1. Prawo Boga

Najważniejszym prawem Boga jest obowiązek czczenia Go bez dodawania Mu towarzyszy. Jeśli szczerze wypełniasz ten obowiązek, Bóg zobowiązał się dać ci zaopatrzenie w tym świecie, jak i poza nim oraz zabezpieczyć dla ciebie cokolwiek z niego pragniesz.

2. Prawo twego jestestwa

Jest prawem twego jestestwa (nafs) to, że powinieneś użyć je całkowicie do posłuszeństwa Bogu, realizując to prawo przy pomocy swego języka, uszu, oczu, rąk, stóp, żołądka i narządów płciowych, szukając w tym pomocy u Boga.

3. Prawo języka

Prawem twego języka jest to, że powinieneś uważać go za zbyt godny poszanowania, aby wypowiadać nieprzyzwoite słowa. Powinieneś przysposabiać go do dobrej mowy i kierować ku grzeczności, używając go tylko wtedy, gdy przynosi to korzyść w tym lub przyszłym świecie. Trzymaj go z dala od nadmiernej gadaniny, z której mało pożytku, a wiele szkody. Jest on świadkiem inteligencji i dowodem jej istnienia, dobra mowa ukazuje mądrość człowieka ¹. Nie ma mocy innej niż moc Boga, Wzniosłego i Wielkiego.

4. Prawo uszu

Jest prawem twego zmysłu słuchu, że nie powinieneś czynić go bezpośrednią ścieżką do swego serca, z wyjątkiem godnej mowy wywołującej dobro w twoim sercu lub pozyskującej dla ciebie szlachetną cechę charakteru. Słuch stanowi bowiem drzwi, przez które mowa przedostaje się do serca, niosąc ze sobą różne podszepty, tak dobre jak i złe. Nie ma mocy innej niż moc Boga ².

1 Wersja Sadūqa: „I jest prawem twego języka, abyś uważał go za zbyt godnym szacunku, aby wypowiadać wulgaryzmy i powinieneś nauczać go dobra i unikać nadmiernej mowy, która nie daje pożytku. Powinieneś być uprzejmy dla ludzi i mówić o nich dobre rzeczy.”

2 Wersja Sadūqa: „I prawem twego zmysłu słuchu jest aby trzymać go z dala od słuchania oszczerstw i słuchania tego czego nie wolno ci słuchać.”

5. Prawo oczu

Prawem twojego wzroku jest, abyś opuszczał go widząc rzeczy, których nie godzi się oglądać i używać go przede wszystkim do zwiększania swego rozumienia i czerpania wiedzy, wzrok stanowi bowiem drzwi do rozważań.

6. Prawo stóp

Prawem twoich stóp jest to, że nie powinienes używać ich, aby podążać w miejsca zakazane i nie powinny służyć ci jako narzędzie do wkraczania na niegodziwą drogę, ponieważ twoje stopy mają nieść cię ku ścieżce religii i rozwoju. Nie ma mocy innej niż moc Boga ³.

7. Prawo ręki

Prawem twojej ręki jest to, że nie powinienes wyciągać jej w kierunku tego, co zakazane, w przeciwnym wypadku spotka cię kara od Boga poza tym światem i pogarda ze strony ludzi w tym świecie. Nie powinienes powstrzymywać ręki od robienia tego, co Bóg tobie nakazał. Winien jesteś podkreślać jej honor poprzez wstrzymywanie jej od rzeczy niedozwolonych i przez wyciąganie jej do czynów, które ci nie szkodzą. Jeśli czyny twoich rąk są kierowane mądrością i szlachetnością, z pewnością otrzymasz za to nagrodę w przyszłym życiu.

8. Prawo żołądka

Jest prawem twojego żołądka to, że nie powinienes czynić z niego pojemnika na to, co niedozwolone, bez względu na ilość; nie powinienes też przejadać się, ponieważ to prowadzi do obżarstwa i bezwstydnosci, zamiast dodawać ci siły. Powinienes też trzymać swój żołądek pod kontrolą podczas głodu i pragnienia, ponieważ przejedzenie wywołuje niestrawność i powoduje rozleniwienie, odsuwa od pracy i odcina człowieka od wszelkiego dobra i szlachetności, a nadmierne picie wywołuje beztroskę i odbiera męstwo.

³ Wersja Sadūqa: „I jest prawem twoich stóp, iż nie powinienes używać ich do chodzenia w zakazane ci miejsca i (pamiętaj, że) stanąć będziesz musiał na moście ponad piekłem (sirat), więc upewnij się, że nie spowodują one, że tam wpadniesz, inaczej zginiesz w ogniu.”

9. Prawo narządów płciowych

Prawem twoich narządów płciowych jest to, że powinieneś chronić je od tego, co jest tobie zakazane. Pomóż sobie w tym poprzez opuszczenie swego wzroku - to zaprawdę jest najlepsza pomoc. Wspominaj często o śmierci i ostrzegaj samego siebie przed gniewem Boga i bądź go pomny, od niego bowiem pochodzi ochrona i pomoc w zachowaniu swej godności. Nie ma mocy i siły, jak tylko ta, która jest z Nim.

10. Prawo modlitwy

Prawem twojej modlitwy (salaat) jest to, że powinieneś traktować ją jako audiencję u Boga i mieć świadomość, że podczas modlitwy stoisz przed Nim. Kiedy zdasz sobie z tego sprawę, będziesz uczestniczyć w tej audiencji jako pokorny sługa Boga, pragnąc (Jego łaski), lękając się (Jego kary), obawiając się (Jego niezadowolenia), mając nadzieję (na Jego miłosierdzie), poddając się, błagając (o Jego życzliwość), oddając szacunek Temu, w którego obecności stoisz spokojnie i w wyciszeniu ⁴, oddając Mu cześć swoimi kończynami, powierzając Mu swoją duszę, opowiadając Mu o sekretach swego serca, prosząc Go o uwolnienie cię od grzechów, które cię zniewoliły i błędów, które cię zniszczyły. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

11. Prawo postu

Prawem postu (saum) jest to, że powinieneś traktować go jako zasłonę, którą Bóg zarzucił na twój język, oczy, uszy, narządy płciowe i żołądek, aby uchronić cię od ognia piekielnego ⁵, jak wspomniano w hadisie Proroka: „Post jest zbroją chroniącą przed ogniem”. Jeśli więc zdołasz kontrolować swoje organy pod tą zasłoną, możesz mieć nadzieję na ich ochronę. Jeśli jednak zezwolisz na ich wzburzenie, próbując uchylić brzegi zasłony, ujrzą one to, co im zakazane i co wywoła pragnienia wykraczające poza granice bojaźni Bożej. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

4 Wersja Sadūqa mówi po tym: „...i abyś odprowadził ją z sercem (tj. z pełnym poświęceniem) i odprowadz ją uwzględniając wszystkie jej granice i prawa.”

5 Wersja Sadūqa dodaje w tym miejscu: „...wiec jeśli odkładasz post, zrywasz wtedy zasłonę, którą Bóg na ciebie zarzucił.”

12. Prawo pielgrzymki ⁶

Prawem pielgrzymki (hadždż) jest to, że powinieneś wiedzieć, że jest ona podróżą do twojego Boga i ucieczką do Niego od twoich grzechów; poprzez nią twoja pokuta jest przyjęta, a obowiązek nałożony na ciebie przez Boga wypełniony.

13. Prawo jałmużny

Prawem jałmużny (sadaqā) jest to, że powinieneś traktować ją jako depozyt u twojego Pana, który nie potrzebuje żadnego świadka. Kiedy to zrozumiesz, będziesz bardziej skłonny dawać ją w tajemnicy niż otwarcie ⁷, bardziej odpowiednim jest bowiem utrzymanie jej w tajemnicy między tobą a Bogiem niż robienie tego publicznie. Staraj się więc, aby wręczania przez ciebie jałmużny nie widzieli żadni świadkowie. Miej więcej zaufania do swego Pana niż do świadków w kwestii przekazania tego depozytu.

Co więcej, nie powinieneś przypominać ludziom o danej im jałmużnie, zrobięś to bowiem dla siebie. Jeśli więc przypomnisz ludziom, to ludzie przypomną też tobie. Twoje zachowanie pokaże wtedy, że twoje intencje nie były czyste, gdyby bowiem były, nie domagałbyś się zobowiązania od innych. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

14. Prawo ofiary (zwierzęcia ofiarowanego podczas pielgrzymki)

Prawem ofiary jest to, że poprzez nią oczyszczasz swą intencję wobec swego Pana, szukając wyłącznie Jego miłosierdzia i akceptacji - a nie oczu innych. Robiąc to wedle tej zasady, uchronisz się przed hipokryzją i przesadą.

Bóg chce dla swoich stworzeń tego, co dla nich łatwe, ponieważ nie chce zadawać im trudu. Podobnie, pokora lepsza jest dla ciebie niż arogancja, ponieważ czynienie rzeczy na pokaz jest cechą osoby zadufanej. Osoba pokorna i skromna nie robi nic dla pozorów, taki jest charakter stworzeń bożych, a nie ma mocy innej niż moc Boga ⁸.

⁶ Druga wersja nie wymienia praw pielgrzymki.

⁷ Wersja Sadūqā dodaje w tym miejscu: „...i powinieneś wiedzieć, że odwraca to od ciebie twoje nieszczęścia i choroby na tym świecie i trzyma z dala ogień w przyszłym świecie.”

⁸ Wersja Sadūqā: „I jest prawem zwierzęcia poświęcanego w ofierze, iż powinieneś czynić to

15. Prawo osoby sprawującej władzę

Prawem osoby sprawującej władzę jest to, że powinieneś mieć świadomość, że jesteś sprawdzianem jaki ustanowił dla niej Bóg. Jest ona poddawana próbie poprzez to, że otrzymała władzę nad tobą. Powinieneś służyć władcy dobrą radą i nie buntować się przeciw jego pozycji wobec ciebie, twój bunt będzie bowiem przyczyną jego, jak i twojego zniszczenia.

Powinieneś okazywać mu wdzięczność, kiedy jest dla ciebie szczodry i starać się, by był z ciebie zadowolony, aby nie miał pretekstu do zwrócenia się przeciw tobie i twojej religii i proś Boga o pomoc w tej sprawie. Staraj się jemu nie przeciwstawiać, gdyż okazałbyś w ten sposób nieposłuszeństwo jemu jak i sobie, wystawiając się na niesprawiedliwość z jego strony i będąc jego pomocnikiem przeciwko samemu sobie oraz współnikiem w tym wszystkim, co wyrządzi on tobie. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

16. Prawo nauczyciela

Prawem twojego nauczyciela jest to, abyś szanował jego i czas, który ci poświęca, wysłuchując go z uwagą i odpowiadając mu ⁹. Wspieraj go w przekazywaniu tobie wiedzy, której potrzebujesz poprzez otwarcie dla niego twego intelektu oraz obecność umysłu, czystość serca i skupienie na nim wzroku, a także poprzez wstrzymywanie się od przyjemności i pomniejszanie pragnień.

Wiedz, że w tym nauczaniu jesteś jego posłańcem do ludzi żyjących w niewiedzy, których napotykasz. Obowiązkiem twoim jest zatem przekazywanie im, w należyty sposób, wiedzy od niego, nie umniejszając temu, który powierzył ich twojej opiece. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

dla Boga, Wszechmocnego, Wielkiego, a nie dla (pokazu) innych ludzi. Twoja intencja powinna być wyłącznie dla pozyskania miłosierdzia twego Pana i wyzwolenia twej duszy w dzień, kiedy przed Nim staniesz.”

⁹ Wersja Sadūqa: „Nie powinieneś podnosić na niego głosu ani też odpowiadać na zadawane jemu pytanie, ale pozwolić jemu udzielić odpowiedzi. Nie rozmawiaj z nikim podczas jego lekcji ani też nie oczerniaj nikogo w jego obecności. Broń go, gdy ktoś mówi o nim źle, ukrywaj jego wady i eksponuj jego zalety. Nie przebywaj z jego wrogiem ani też nie okazuj niechęci jego przyjacielowi. Jeśli się do tego zastosujesz, wtedy Boga będą świadkami, iż udałeś się do niego i czerpałeś z jego wiedzy wyłącznie ze względu na Boga, a nie innych ludzi.”

17. Prawo twojego pana

Prawo twojego pana jest takie, jak twojego władcy, z tą różnicą, że pan oczekuje od ciebie posłuszeństwa we wszystkich mniejszych i większych sprawach. Wypowiedz mu posłuszeństwo wtedy, kiedy uniemożliwia ci ono wypełnianie zaleceń Boga lub też narusza prawa Jego stworzeń; w innym jednak wypadku zajmuj się należycie obowiązkami, jakie na ciebie nałożył. Nie ma mocy innej niż moc Boga ¹⁰.

18. Prawo podwładnych

Prawem twoich podwładnych jest to, iż powinieneś pamiętać, że są oni podporządkowani tobie: poprzez pozycję, jaką posiadasz i ze względu na ich słabość. Zatem jakże zasługujący łaski, ochrony i wyrozumiałości jest człowiek, którego niski status sprawił, że podlega twoim rozkazom! Jest on bezradny i bezsilny, i nie znajdzie ochrony przed tobą u nikogo poza Bogiem, w Jego Miłosierdziu. Powinieneś więc, być wdzięczny Bogu za obdarzenie cię tą pozycją i władzą. Bóg zwiększa swe błogosławieństwa dla tych, którzy są Mu wdzięczni. Nie ma mocy innej niż moc Boga ¹¹.

19. Prawo ucznia

Prawem twoich uczniów jest to, że powinieneś wiedzieć, że Bóg wywyższył cię nad nimi poprzez obdarowanie cię wiedzą i skarbem jakim jest mądrość. Jeśli dobrze się sprawisz w użytkowaniu tego, co zostało dane ci przez Pana i będziesz należycie opiekował się Jego sługą, uchylając bogactwa wiedzy osobie, która jest jej głodna, będziesz człowiekiem obdarzonym nadzieją i szczerą wiarą. W przeciwnym wypadku będziesz winien niesprawiedliwości wobec stworzeń Boga i utracisz Jego uznanie i błogosławieństwa.

10 Wersja Sadūqa: „Prawem twojego pana jest, że powinieneś być mu posłusznym i nie być mu nieposłusznym, za wyjątkiem sytuacji, w której mógłbyś zagniewać Boga, Wszechmocnego, Wielkiego, gdyż nie może istnieć posłuszeństwo dla stworzenia bez posłuszeństwa dla Stworzyciela.”

11 Wersja Sadūqa: „I jest prawem tych, którymi rządzisz, iż powinieneś pamiętać, że zostali ci oni poddani ponieważ są słabi a ty jesteś silny. Jesteś zatem zobowiązany, aby obchodzić się z nimi sprawiedliwie. Powinieneś być dla nich jak czuły ojciec: wybaczać im ich błędy i nie być porywczy w karaniu ich. Bądź wdzięczny Bogu, Wszechmocnemu, Wielkiemu, za przychyłność, jaką tobie okazał i moc, jaką cię obdarzył wobec nich.”

20. Prawo żony

Prawem twojej żony jest to, że powinieneś wiedzieć, że Bóg uczynił ją spokojem i oparciem dla ciebie oraz przyjacielem i tarczą przeciw grzechom.

Dziękujcie zatem oboje Bogu za waszego partnera i miejcie świadomość, że jesteście dla siebie nawzajem łaską od Niego. Twoim obowiązkiem jest bycie dobrym towarzyszem dla owej łaski Boga (żony), szanować ją i być dla niej uprzejmym, chociaż twoje prawa nad nią są większe, a ona słucha ciebie dopóki, dopóty nie ma w tym nieposłuszeństwa Bogu. Ma ona prawo do miłości i intymności, ażeby jej naturalne pragnienia zostały spełnione, co samo w sobie jest niezwykle istotne. Nie ma mocy innej niż moc Boga ¹².

21. Prawo niewolnika

Prawem twojego niewolnika jest, abyś miał świadomość, że jest on stworzeniem twojego Pana i takim samym człowiekiem jak ty. Jesteś jego panem, chociaż nie stworzyłeś go ani nie dałeś mu uszu i oczu, i nie dałeś mu zaopatrzenia. To Bóg dał mu to wszystko, po czym uczynił go zależnym od ciebie i powierzył ci go w zaufaniu ¹³, że będziesz sprawował nad nim opiekę w Jego imieniu i postępował z nim tak, jak Bóg postępuje ze swoimi stworzeniami (z miłością i ochroną). Powinieneś zatem karmić go tym, co sam spożywasz; odziewać go w to, w co sam się odziewasz i nie żądać od niego tego, czego nie jest w stanie zrobić. A jeśli go nie lubisz, uwolnij go lub zastąp go innym, ale nie wyrządzaj krzywdy stworzeniu Boga. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

12 Wersja Sadūqa kończy się następująco: „...i jeśli popełni błąd, wybac jej.”

13 Wersja Sadūqa brzmi odtąd następująco: „...aby zatrzymał dla siebie jakiegokolwiek dobro, które dla niego uczynisz. Zatem czyn dla niego dobro, tak jak i Bóg uczynił dobro dla ciebie. Jeśli go nie lubisz, zamień go, ale nie wyrządzaj krzywdy stworzeniu Boga. I nie ma mocy innej niż ta, która jest z Bogiem.”

22. Prawo matki

Prawem twojej matki jest abyś doceniał to, że nosiła cię (w swoim łonie), jak nikt inny by cię nie nosił, i karmiła cię owocami swego serca, jak nikt inny by cię nie karmił i chroniła cię (podczas ciąży) swoimi uszami, oczami, rękoma, nogami, włosami, skórą, całym swoim istnieniem. Chętnie, z radością i ostrożnością, znosząc cierpliwie wszelkie zmartwienia, bóle i trudy, do czasu, kiedy ręka Boga wyjęła cię z niej i przyniosła na świat. Wówczas cieszyła się: karmiąc cię, zapominając o własnym głodzie; odziewając cię, nawet kiedy sama nie miała odzienia; dając ci pić, nie zważając na własne pragnienie; trzymając cię w cieniu, kiedy sama cierpiała z powodu gorąca. Nie zważała na swoje zmartwienia, jeśli tylko widziała twoje szczęście; kołysząc cię do snu, sama się od niego powstrzymując.

Pamiętaj, że jej łono było twoim mieszkaniem, a jej kolano twoim schronieniem, jej pierś twoim pożywieniem, a jej całe istnienie - twoją obroną. To ona chroniła cię przed zimnem i gorącym tego świata dla twojego bezpieczeństwa.

Musisz więc okazywać jej za to wdzięczność w odpowiedni sposób, a nie uczynisz tego inaczej, jak z pomocą i wsparciem Boga.

23. Prawo ojca

Prawem twojego ojca jest, abyś wiedział, że jest on twoim korzeniem, a ty jego gałęzią i bez niego nie istniałbyś. Zatem kiedykolwiek odnajdziesz w sobie coś miłego, pamiętaj, że twój ojciec jest pośrednikiem w przekazie tego daru (od Boga). Bądź więc wdzięczny Bogu i twemu ojcu w należyty sposób. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

24. Prawo dziecka

Prawem twego dziecka jest, abyś wiedział, że pochodzi z ciebie i będzie z tobą związane w tym świecie poprzez swoje dobre i złe uczynki; i że jesteś odpowiedzialny za nauczanie go dobrych manier, prowadzenie go w kierunku jego Pana, pomagając mu wypełniać Jego przykazania w jego i twoim imieniu. Zostaniesz nagrodzony lub ukarany w zależności od sukcesu bądź porażki w tej kwestii.

Powinieneś zatem dbać o jego sprawy tak, abyś był dumny z jego wychowania w tym świecie i aby Bóg zadowolony był z tego, jak wypełniłeś swoje obowiązki wobec dziecka, będąc jego dobrym przewodnikiem. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

25. Prawo brata

Prawem twojego brata jest to, abyś doceniał, że jest on twoją ręką, którą wyciągasz i twoimi plecami (podporą), na których możesz się oprzeć i twoją siłą, na której możesz polegać i twoją mocą, dzięki której współzawodniczysz z innymi. Zatem nie czyn go narzędziem do popełniania grzechów przeciwko Bogu ani środkiem naruszania Jego praw i nie unikaj napominania go (aby odstępował od zła) ani wspomagania go przeciwko wrogom i osłaniania go od jego Szatanów. Udzielaj mu szczerych rad i wychodź mu naprzeciw ze względu na Boga. Jeśli będzie posłuszny swemu Panu i odpowie na Jego wezwanie będzie to dobrem dla wszystkich; w przeciwnym wypadku to tylko Bóg, a nie twój brat, powinien być twoim wyborem i obiektem twojego szacunku.

26. Prawo pana wyzwalającego niewolnika

Jest prawem twojego byłego pana, który cię wyzwolił, abyś miał świadomość, że wydał swoje zasoby dla ciebie, po czym uwolnił cię od ukorzenia towarzyszącego niewolnictwu, doprowadził do szczęścia na wolności i uwolnił cię od więzów niewolnictwa oraz udostępnił ci piękną powiew honoru, wyzwalając cię z okowów poddania. Trzymał z dala od ciebie trudy i używał wobec ciebie języka sprawiedliwości, odsłonił ci cały świat, czyniąc cię panem samego siebie i zerwał twoje kajdany, dając ci wolność czczenia wyłącznie twojego Pana. Pamiętaj też, że uwalniając cię, poniósł stratę finansową.

Wiedz więc, że poza twoimi krewnymi, to on jest ci bliższy niż ktokolwiek inny, w twoim życiu i po śmierci. To on najbardziej zasługuje na twoją pomoc, współpracę i wsparcie ze względu na Boga. Jeśli zatem czegoś potrzebuje, daj mu to, czyniąc pierwszeństwo przed sobą.

27. Prawo wyzwolonego

Jest prawem twojego byłego niewolnika, którego wyzwoliłeś, aby miał świadomość, iż Bóg ustanowił cię jego ochroną, tarczą, pomocą i schronieniem, a jego ustanowił pośrednikiem pomiędzy tobą a Nim.

Jego uwolnienie zapewni ci ochronę przed ogniem piekielnym. Przyniesie ci ono nagrodę w następnym życiu, a w tym świecie będziesz po nim dziedziczył, jeśli nie ma on żadnych krewnych. Jest to rekompensata twoich zasobów, jakie wydałeś na niego i uznaniem dla twego czynu nadania mu wolności, przez co twój majątek doznał uszczerbku. Jeśli jednak nie będziesz szanował jego praw, stracisz możliwość dziedziczenia po nim. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

28. Prawo tego, kto traktuje cię dobrze

Jest prawem tego, kto traktuje cię dobrze, abyś dziękował mu i pamiętał jego dobry czyn, mówił o nim dobrze i modlił się za niego do Boga. Jeśli tak uczynisz, to czyn to skrycie jak i otwarcie. Jeśli będzie potem możliwe, aby mu się odwdzińczyć - zrób to; w innym wypadku oczekuj ku temu okazji, kierując ku niej swoje serce.

29. Prawo muezina

Jest prawem muezina (człowieka, który wzywa cię do modlitwy), abyś pamiętał, że przypomina ci on o twoim Panu i wzywa cię abyś znał swoje miejsce (z łaski Boga) i że on jest twoim najlepszym pomocnikiem w wypełnianiu powinności, jaką nakazał Bóg. Powinieneś zatem dziękować mu za to, tak jak dziękujesz komuś, kto uczynił dla ciebie coś dobrego. Nawet jeśli przeszkadza ci jego nawoływanie, kiedy jesteś w swoim domu, pamiętaj, że jego czyn jest dla Boga¹⁴. Wiedz, że bezsprzecznie jest on łaską dla ciebie od Pana. Obchodź się z nim zatem uprzejmie, zachowując dobre maniere i dziękując Bogu za jego łaskę w każdej sytuacji. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

¹⁴ Wersja Sadūqā dodaje jeszcze: „...i powinieneś zdać sobie sprawę, że on jest niewątpliwie przysługą Boga dla ciebie, powinieneś więc być w dobrych stosunkach z przysługą Boga poprzez okazywanie wdzięczności. I nie ma mocy innej niż moc Boga.”

30. Prawo prowadzącego modlitwę

Jest prawem prowadzącego modlitwę to, abyś wiedział, że wziął on na siebie odpowiedzialność bycia twoim ambasadorem przed Bogiem i oddelegowanym do twojego Pana, że mówił on w twoim imieniu, chociaż ty nie mówiłeś w jego imieniu, Modlił się za ciebie, choć ty nie modliłeś się za niego i prosił (Boga) dla ciebie, choć ty nie prosiłeś dla niego; ulżył twojej obawie stania przed Bogiem i błagania Go, choć ty nie ulżyłeś mu w ten sam sposób. Jeśli popełniony został przez niego jakiś błąd w modlitwie, to on, a nie ty, będzie za to odpowiadał; ty nie będziesz miał w tym udziału, choć nie jesteś lepszym od niego. Chronił on więc twoją duszę samym sobą i uratował twoją modlitwę swoją modlitwą. Jesteś mu zatem winien wdzięczność. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

31. Prawo towarzysza

Prawem twojego towarzysza jest to, abyś był dla niego łagodny, miły i sprawiedliwy w rozmowie z nim, a gdy patrzysz na niego, nie odwracaj nagle wzroku, a gdy z nim rozmawiasz, mów wyraźnie, aby cię zrozumiał.

Jeśli jednak ty pierwszy dosiędziesz się do niego, to masz wtedy prawo opuścić go, kiedy zechcesz, lecz jeśli on przychodzi do ciebie, wtedy to on posiada to prawo i nie powinieneś pierwszy opuszczać tego spotkania bez uzyskania jego zgody. Nie ma mocy innej niż moc Boga ¹⁵.

32. Prawo sąsiada

Jest prawem twojego sąsiada, abyś strzegł jego sprawy podczas jego nieobecności i szanował go w jego obecności, pomagał mu i wspierał w obu tych sytuacjach. Nie doszukuj się jego ukrytych wad ani też nie szukaj u niego niedoskonałości, a jeśli dowiesz się o nich przypadkowo, bez doszukiwania się ich, bądź wtedy niezdobytą twierdzą kryjącą to, co odkryłeś i grubą zbroją, której nie przebiłyby nawet włócznie. Nie podsłuchuj go, kiedy jest tego nieświadomy. Nie pozostawiaj go

¹⁵ Wersja Sadūqa dodaje: „...i powinieneś zapomnieć jego winy i pamiętać dobre uczynki; powinieneś mówić do niego jedynie dobre rzeczy.”

w trudach i nie zazdrość mu błogosławieństw. Wybaczej jego winy i pomijaj jego potknięcia. A gdy zachowa się wobec ciebie niewłaściwie, nie zapominaj o swej cierpliwości i obchodź się z nim w duchu pokoju. Bądź jego tarczą przeciw zniewagom i chroń go przed oszustwem tych, którzy udają przed nim szczerych. I żyj z nim w sposób godny. Nie ma mocy innej niż moc Boga ¹⁶.

33. Prawo przyjaciela

Prawem twojego przyjaciela jest, abyś postępował z nim w sposób tak szlachetny jak tylko będzie to możliwe, a jeśli nie jest to możliwe, wtedy przynajmniej traktuj go z szacunkiem. Szanuj go tak, jak on szanuje ciebie, i chroń go, jak on chroni ciebie i staraj się, aby nie wyprzedził cię w dobrych uczynkach, a jeśli cię wyprzedzi, wtedy odplać mu się godnie i nie szczędź mu przyjaźni, na którą zasługuje. Postaw sobie za zadanie pozostanie szczerym wobec niego, chronienie go, pomaganie mu w byciu posłusznym Panu i pomaganie mu w stronienu od rzeczy naruszających prawa jego Pana. Bądź mu łaską, a nie udręką. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

34. Prawo współnika

Prawem twego współnika jest to, abyś brał na siebie jego brzemię w czasie jego nieobecności i wtedy gdy jest obecny. I nie decyduj o niczym bez jego zezwolenia, nie narzucaj własnego zdania bez poznania jego opinii, zabezpieczaj jego majątek i powstrzymuj go przed oszukiwaniem, choćby nawet przynosiło ono korzyści, ponieważ przekazane zostało: „ręka Boga jest ze współnikami, dopóki nie będą oszukiwać”. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

35. Prawo majątku

Jest prawem twego majątku, abyś nie pozyskiwał go inaczej jak z pomocą prawowitych środków i nie wydawaj go inaczej niż na dobre

16 Wersja Sađīqā mówi: „...i pomagaj mu kiedy jest prześladowany. Jeśli wiesz o nim jakieś złe rzeczy, powinienes je ukrywać, a jeśli wiesz, że wysłucha twej porady, powinienes go napomnieć w sekrecie.”

cele. Nie używaj go niewłaściwie i nie wydawaj go nielegalnie. Wszelkie bogactwo pochodzi od Boga, używaj go więc tylko w sposób, który zbliży cię do Niego i uczyni je drogą do Niego.

Nie powinienes odmawiać majątku sobie, by wydawać go na ludzi, którzy nawet nie będą za to wdzięczni. Lepiej też nie zostawiać majątku w spadku tym, którzy wydaliby go sprzecznie z wolą twego Pana, w takim przypadku twoje bogactwo byłoby im w tym pomocne. Staraj się też, by ktoś, komu zostawisz majątek, nie prześcignął cię w wydawaniu go na drodze Boga, pozostawiając cię w żalu i wstydzie. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

36. Prawo wierzyciela

Jest prawem wierzyciela, który domaga się zwrotu pożyczki, że jeśli posiadasz wystarczającą sumę pieniędzy, powinienes oddać mu dług w całości; nie każ mu stale do siebie powracać i nie ociągaj się (w spłataniu), gdyż Wysłannik Boga powiedział: "Ociąganie się bogatych jest niesprawiedliwością".

Jeśli jednak dotknęły cię ciężkie czasy, bądź dla niego miły i uprzejmie proś o przedłużenie okresu spłaty i odsyłaj go w sposób grzeczny; nie zabieraj jego majątku i traktuj go z szacunkiem. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

37. Prawo współpracownika

Prawem twojego współpracownika jest to, abyś nie oszukiwał go ani nie zwodził czy kłamał. Nie zachowuj się wobec niego jak wróg, alienujący wszystkich wokół siebie. A jeśli tobie ufa, staraj się jak możesz, aby potwierdzić to zaufanie i wiedz, że oszukiwanie bliskich osób jest jak lichwa. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

38. Prawo osoby składającej przeciw tobie roszczenie oraz osoby przeciw, której ty składasz pozew

Jest prawem roszczonego przeciw tobie, jeśli jego roszczenie jest uzasadnione, iż nie powinienes umniejszać jego dowodom ani starać się odrzucać jego roszczenia. Powinienes raczej stanąć sam przeciwko

sobie i być sędzią oceniającym samego siebie oraz świadkiem jego obrony czyniącym zeznania innych świadków zbędnymi, jest to bowiem obowiązek nałożony na ciebie przez Boga.

A jeśli jego roszczenie nie jest uzasadnione, obchodź się z nim łagodnie i przypominaj mu o bojaźni bożej i nawołuj go do religii, złagodź jego gniew przeciw tobie wspominając mu o Bogu. Unikaj zbędnej i niegodziwej mowy, gdyż nie usunie ona wrogości twego przeciwnika, a tylko wystawi cię na ryzyko jego grzechu przeciw tobie. Twój przeciwnik zaostrzy przeciw tobie miecz wrogości, ponieważ złe słowo powoduje zło, a dobre słowo je odsuwa ¹⁷. Nie ma mocy innej niż moc Boga. Prawem człowieka, przeciw któremu ty wnosisz pozew, jest to, że jeśli jest on uzasadniony, to musisz rozmawiać z nim życzliwie, gdyż roszczenie samo w sobie już jest dla niego surowe. Wytlumacz łagodnie swoje argumenty, daj mu czas; uczyni swą mowę jasną i obchodź się z nim uprzejmie.

Nie pomniejszaj wagi swych dowodów, spierając się o pogłoski, nie pomoże to twojej sprawie. Nie ma mocy innej niż moc Boga ¹⁸.

39. Prawo osoby szukającej twojej porady

Prawem osoby szukającej u ciebie porady jest to, abyś był z nią szczery i udzielił takiej rady, z jakiej sam byś skorzystał, będąc na jej miejscu. Porada ta powinna być przekazana w sposób życzliwy i łagodny, ponieważ łagodność zmienia obcych w przyjaciół, a nieuprzejmość przyjaciół odpycha.

A jeśli sam nie masz dla niego dobrej rady, ale znasz kogoś, czyjemu sądowi ufasz i czyjej rady sam byś zasięgnął, wtedy powinieneś kierować tam poszukującego. Nie szczędź wysiłku, by prowadzić go do dobra. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

¹⁷ Zdanie to w innej wersji brzmi następująco: „Jeśli jego roszczenie nie jest uzasadnione, obchodź się z nim łagodnie i nie stosuj nic innego poza życzliwością i nie gniewaj swego Pana w jego sprawie.”

¹⁸ Wersja Sadūqa: „...jeśli masz rację w swoim roszczeniu, powinieneś porozmawiać z nim życzliwie i nie zaprzeczać jego prawom. Lecz jeśli mylisz się w roszczeniu, miej strach przed Bogiem, Wszchemocnym, Wielkim - wyraż skruczę i wycofam swoje roszczenie.”

40. Prawo doradcy

Jest prawem twego doradcy, że jeśli jego rada nie zgadza się z twoimi poglądami, nie powinieneś wątpić w jego szczerość, gdyż jest to kwestia jego opinii, a ludzie różnią się w opiniach. Jeśli zatem się z nim nie zgadzasz, idź śladem swojego zdania, ale nie obwiniaj go za ową radę, jeśli uważasz go za osobę godną konsultacji. Nie zapominaj podziękować mu za uprzejmość w podzieleniu się swą opinią.

Jeśli uważasz jego radę za słuszną, podziękuj Bogu i przyjmij ją od swego brata z wdzięcznością.

Jeśli kiedykolwiek on potrzebował będzie twojej rady, udziel jej ze szczerością, jak on udzielił jej poprzednio tobie. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

41. Prawo osoby, którą napominasz

Prawem osoby, którą napominasz, jest to, że powinieneś czynić to wedle jej potrzeby i umiejętności wysłuchania. Rozmawiaj z nią odpowiednio do jej możliwości intelektualnych, gdyż każdy intelekt rozpoznaje i przyjmuje mowę według własnego poziomu; powinieneś też kierować się miłosierdziem. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

42. Prawo osoby, która napomina ciebie

Prawem człowieka, który napomina ciebie jest to, że powinieneś dobrze go traktować, słuchać go z uwagą i nastawić swe uszy tak, abyś mógł zrozumieć jego napomnienie.

Następnie przestudiuj jego słowa uważnie. Jeśli ma rację, bądź wdzięczny Bogu, przyjmij napomnienie i okaż mu za to szacunek. Jeśli nie zgadzasz się z jego opinią, bądź dla niego łaskawy i nie obwiniaj go. Docen fakt, że nie zostawił dla siebie swej porady, nawet jeśli był w błędzie. Jeśli jednak masz pewność, iż nie był według ciebie szczery, nie słuchaj go wcale. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

43. Prawo osoby starszej

Prawem człowieka starszego jest to, że powinieneś szanować go ze względu na jego wiek i wyróżniać go ze względu na jego posłuszeństwo Bogu,

jeśli jest on prawym muzułmaninem. Udzielaj mu pierwszeństwa i nie kłóć się z nim w rozmowie, nie wyprzedzaj go podczas przechadzki i nie krocź przed nim; i nie bądź dla niego nieuprzejmy, będąc jednocześnie cierpliwym, kiedy on jest nieuprzejmy dla ciebie. Utrzymuj szacunek do niego jako do starszego muzułmanina, szacunek dla jego wieku jest bowiem szacunkiem dla czasu, jaki spędził w Islamie. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

44. Prawo osoby młodszej

Prawem człowieka młodego jest szanowanie go, wychowywanie i zapewnienie mu właściwej edukacji, a także wybaczenie i pobłażanie jego błędów. Bądź mu życzliwy, pomocny i ukryj jego błędy młodości, gdyż szacunek dla niego doprowadzi go do skruchy. Bądź cierpliwy i nie spieraj się z nim; będzie łatwiej go prowadzić.

45. Prawo osoby proszącej o jałmużnę

Prawem człowieka proszącego o twoją pomoc jest to, że jeśli wierzysz w jego prawdomówność i masz środki do tego, aby sprostać jego potrzebom, winien jesteś udzielić mu pomocy i modlić się o to, aby jego trudy się skończyły. Wesprzyj go więc tak, jak cię o to prosił.

Jeśli wątpisz w jego prawdomówność i nie ufasz mu z powodu jego wcześniejszych działań, ale nie masz pewności czy i tym razem nie kłamie, to bądź ostrożny; być może twoje wątpliwości są zasadzką Szatana, który pragnie trzymać cię z dala od twojej nagrody i chce stanąć pomiędzy tobą i uznaniem twego Pana. Jeśli zdecydujesz się mu nie pomagać, zostaw go więc (bez czynienia mu wstydu) i odmów mu wtedy taktownie.

A jeśli zdołasz pokonać wątpliwości w swoim sercu, to daj mu to, co uważasz za stosowne.

46. Prawo osoby proszonej przez ciebie o jałmużnę

Prawem człowieka, którego ty prosisz o pomoc jest to, że jeśli ci jej udzieli, przyjmij ten dar z wdzięcznością, doceniając jego uczynność. Jeśli jednak nie udzieli ci pomocy, przyjmij jego odmowę i pozostań

w dobrej wierze wobec niego.

Pamiętaj również, że jeśli on wstrzymał wobec ciebie swoje środki, nie możesz go za to obwiniać. Jeśli jednak wstrzymał je niesprawiedliwie, to pamiętaj, że „Zaprawdę, człowiek jest bardzo niesprawiedliwy i bardzo niewdzięczny”¹⁹.

47. Prawo osoby, poprzez którą Bóg sprawił ci radość

Prawem człowieka, poprzez którego Bóg sprawił ci radość, jest to, że jeśli zrobił to świadomie, powinienes najpierw podziękować Bogu, a potem podziękować jemu za jego przysługę i starać odwdziżyć się, kiedy nadarzy się sposobność. Szukaj więc każdej okazji, aby i jemu sprawić radość.

A jeśli człowiek ten sprawił ci radość nieświadomie, powinienes dziękować Bogu i być Mu wdzięcznym, oraz mieć świadomość, że czyn jego pochodzi od Boga, który przeznaczył go tobie. Powinienes miłować tego człowieka, gdyż to poprzez niego Bóg zesłał na ciebie tę łaskę. Módl się zatem za jego przyszłe szczęście, ponieważ błogosławieństwo Boga jest łaską samą w sobie, nawet jeśli jego pośrednik czyni to nieświadomie. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

48. Prawo osoby, która jest wobec ciebie niesprawiedliwa

Prawem człowieka, który był wobec ciebie niesprawiedliwy, w słowach bądź czynach, jest to, że jeśli zrobił to świadomie i z premedytacją, przebaczenie mu jest wskazane, gdyż usunie ono wrogość pomiędzy wami. Jest wielu ludzi takich jak on na tym świecie i lepiej jest obchodzić się z nimi pobłaźliwie, gdyż Bóg mówi²⁰:

“A ktokolwiek broni się po tym, jak doznał niesprawiedliwości, wte-dy nie ma sposobu aby go winić. Obwiniać należy jedynie tych, którzy prześladują ludzi i czynią na tym świecie niesprawiedliwość: oni otrzymają bolesną karę! I zaprawdę, kto pozostaje cierpliwy

¹⁹ Koran 14:34

²⁰ Wersja Sadūqa brzmi następująco: „...wtedy powinienes mu wybaczyć. Lecz jeśli masz pewność, że przebaczenie wyrządzi szkodę, wtedy masz prawo zemsty. Bóg, Błogosławiony, Wzniósł, mówi:...”

i przebacza, jest to aktem wielkiego postanowienia”²¹.

On, Wszchemocny i Wielki mówi także:

“Jeśli karzecie, to karzcie tak, jakbyście sami byli karani. Lecz jeśli jesteście cierpliwi, bądźcie nimi, bo to jest lepsze!”²²

Tak postępuj w przypadku osoby, która wyrządziła ci niesprawiedliwość świadomie. Natomiast, jeśli było to nieświadome, to nie powinienes doświadczać go swoją zemstą, oznaczałoby to bowiem, że pomściłeś nieświadomie popełniony błąd, świadomie wymierzając karę. Bądź wobec niego cierpliwy i traktuj go tak dobrze, jak możesz. Nie ma mocy innej niż moc Boga.

49. Prawo twoich braci w wierze

Prawem twoich współbraci muzułmanów jest: aby mieć wobec nich pokojowe zamiary i zapewniać im opiekę, aby być łagodnym wobec postępujących niewłaściwie pośród nich i poprawiać ich poprzez pozyskanie ich miłości, aby być wdzięcznym wobec tych, którzy czynią dobro tobie i sobie samym, gdyż nawet to, chociaż bez widocznej korzyści dla ciebie, jest samo w sobie hojnością. W ten sposób przecież uchowali cię od krzywdy i oszczędzili ci swoich kłopotów. Módl się zatem za nich wszystkich.

Bądź gotów nieść pomoc im wszystkim, traktuj też wszystkich muzułmanów według ich statusu: osobę starszą traktuj jak swego ojca, osobę młodszą jak swoje dziecko, a rówieśnika jak swego brata²³.

Traktuj każdego z nich, który do ciebie przyjdzie z łaską i miłosierdziem, i traktuj swego brata tak, jak bracia na to zasługują.

50. Prawo niemuzułmanów (*Ahlul dhimah*)

Prawem niemuzułmanów będących pod ochroną Islamu (*Ahlul dhimah*) jest, abyś przyjmował to, co Bóg od nich przyjął i wypełniał

²¹ Koran 42:41-43

²² Koran 16:126

²³ Wersja Sadūqa: „Powinienes mieć dla nich miłosierdzie i chronić ich od krzywd. Powinienes życzyć im tego, czego życzyłyś sobie i nie życzyć im tego, czego nie życzyłyś sobie. Ich starszyzna powinna być dla ciebie jak twój ojciec, ich młodzież jak twój brat, ich kobiety jak twoja matka, a ich dzieci jak twoje dzieci.”

odpowiedzialność jaką Bóg ustalił wobec nich oraz powierzał ich Jemu razem z prawami i obowiązkami, jakie posiadają. Jeśli rozstrzygasz między nimi, to czyn to według sposobu, w jaki nakazał ci rozstrzygać między nimi Pan. Nie wyrządzaj im żadnej niesprawiedliwości tak długo, jak szanują wasze przymierze. Niech pomocne w tym będą dla ciebie słowa Proroka – pokój z nim i z jego rodziną – który powiedział: „Ktokolwiek wyrządza niesprawiedliwość temu, z kim ma przymierze, ja będę jego wrogiem (w dniu sądu)”. Bój się więc Boga (i traktuj ich sprawiedliwie). Nie ma mocy innej niż moc Boga.

To jest pięćdziesiąt praw dla ciebie, od których w żadnym wypadku nie wolno ci odstąpić. Przestrzeganie ich jest twoim obowiązkiem, który musisz starać się wypełniać, szukając pomocy u Boga - wielka jest Jego chwała w tym wszystkim! Nie ma mocy ani siły oprócz tych, które są z Bogiem. Wszelka chwała jest dla Boga, Pana światów.

